

MĂNĂSTIREA VINTILĂ-VODĂ

— OBSERVAȚII ȘI NOTE ISTORICE —

DE N. IORGA.

—o—

I.

Din vechea ctitorie a lui Vintilă-Vodă se păstrează numai, ca scris, în inscripția așa de târzie pe clădirea care a înlocuit-o, data de 7040, adică 1531-2 :

Acestă sfântă și dumnezeiască biserică s'au zidit din temelie prin osărdia și toată cheltuiala iubitorului de Dumnezeu episcop al Buzeului chir Chesarie în locul cei zidită la leat 1748 de răposatul întru fericire episcop Methodie și dărmată acum pentru multa sa slăbiciune în urma cei mai dintăiu biserică, zidită de răposatul Vintilă Vv. la vechile ruini din susul aceștii monastiri, la leat 1700. S'au zidit dar și s'au înfrumusețat atât pă din afară cu arhitectură, cât și înlăuntru cu zugrăveală, cu tâmplă și cu tot felul de înfrumusețări, împreună cu toate împrejurimile, cum să vădu, în zilele prea-înălțatului Domn Gheorghie Dimitrie Bibescu Vv. prin stăruirea și silința cuviosului eclisiarhu al Sf. Episcopii Buzeul și egumen aceștii sfinte monastiri chir Theofilactu, leat 1846.

Octomvre 16. Îngriișitor] Partenie Mon.

Nicolae Glicoriță ipistat.

Cu litere latine, aceste rânduri absolut ridicole :

Și s'a reparat radical atât pe din afară, cât și în interior, înfrumusețându-se cu picturi din nou, la anul 1900, în zilele Maiestății Sale Carol I Rege al României, cu binecuvântarea Preasfințitului Dionisie II-lea Climescu, episcopul eparhiei Buzeul, prin stăruința și ajutorul domnului Al. D. Păcleanu, Anica G. Iarca.

Și cu ajutorul din partea Onor. Ministerul de Culte, precum și cu ajutorul Domnului T. Tocilescu, Anghel' Teodorescu, Codin Butucescu, preot St. Georgescu sachelar, preot C. Beldiman, T. T. Nănescu, D. Duloiu, M. Ionescu, inginer silvic. Și cu ajutorul tuturor locuitorilor din această comună, iar ca pictor fiind domnul D. G. Nicoleanu din orașul Buzău.

Deci erau la 1846 „din susul aceștii monastiri“ „ruinuri“. D. V. Drăghiceanu a reușit¹ să le identifice cu ce a putut des-

¹ V. articolul precedent.

luși supt o movilă drept de-asupra distrugătorului torent al Slănicului buzoian, care curge la o prăpăstioasă adâncime. N'am putut vedea aceste urme, care se văd a fi ale unei biserici solide și frumoase. D-sa arată că puternice ziduri incunjurau acest lăcaș, unde s'au descoperit trei morminte, pe care, cu dreptate, le socoate ca fiind ale ctitorilor.

Dar și în locul unde Metodie și-a făcut biserica din ziduri vechi a rămas ceva. Nu

Fig. 1. — Parte veche de zid de la Vintilă-Vodă.

cele de împrejmuire, bine păstrate către Sud, cu piatra lor inegrită, având pe coamă cărămizi puse pe lat (fig. 1), ci partea din curte, având caracteristica incadrare a lespezilor în cărămizi puse pe muche, și în clădirea parohială, unde stătea odată Chesarie restauratorul, în pridvorul cu frumoasă linie dintată între stâlpi, — totul însă foarte ieften, din scânduri ușor acoperite cu tencuială —, partea de către poartă, acum dărmată până la câțiva metri de-asupra pământului, dar care încă, în amintirea

bătrânilor de azi, formă „salonul“ de primire al egumenilor (fig. 2).

Nu se poate deplora în de ajuns nimicirea zidirii din secolul al XVI-lea. Ea venia de la un Domn care, trecător cum a fost, își are numele legat de două frumoase opere de artă. Crucea pe care a descris-o d. Cegăneanu în Catalogul Muzeului bucureștean și mai ales splendidul steag de la Athos, prezentat și descris în acest „Buletin“, care așează pe pletosul Domn tânăr în genunchi lângă soția Rada și lângă fiul care poartă numele, cunoscut prin boierii din secolele al XVI-lea și al XVII-lea, de Drăghici.

E curios că acela pe care cronica – poate numai după o simplă tradiție – îl dă ca fost „județ de Slatina“, în cealaltă parte a țerii – și a face un Domn nou dintr'un pribeag sau dintr'un călugăr e foarte posibil și obișnuit, dar nu și dintr'un burghes „jupân“, care până atunci ar fi funcționat ca șef al „pârgarilor“ săi! –, a căutat să-și veșnicească numele în acest unghiu infundat și sălbatec din părțile răsăritene, unde mai târziu era să-și lase urme în monumente întâiu Radu Paisie, întemeietorul episcopiei de Buzău, și apoi Doamna Neaga a lui Mihnea Turcul și neamul ei. Poate că, în acel timp când era recentă usurparea lui Mehemed-beiu și coborârea, pentru a sprijini pe Radu-Vodă de la Afumați, a lui Ioan Zăpolya, Voievodul Ardealului, Vintilă se va fi gândit la o ultimă apărare și la o retragere peste munți, în acest cuib așa de bine întărit.

Miră iarăși faptul că numele supt care a rămas, și oficial, ctitoria nu e acela de Vlad, pe care și-l luase ziditorul, ci vechiul nume de particular al acestuia, Vintilă.

II.

Biserica a doua, șubreda clădire a episcopului Metodie, a fost rasă, de și marele zid imprejmuitor se păstrează. De acolo, toată vechea inzestrare fiind dispărută, vin doar două icoane slăbuțe. Pe una, înfățișând pe Sfntul Nicolae, se cetește: „de Iancul zug., Iul. 12, 1760“, pe cealaltă, interesantă prin aceea că, după sistemul rusesc, incunjură chipul Sfântului cu presintarea minunilor lui, pare a se ceta numele unui zugrav Ștefan.

Dar până la zidirea nouă, de care era

așa de mândru Chesarie când o privia din pridvorul său, avem știri în câteva însemnări pe cărțile care din fericire s'au păstrat.

Astfel pe un *Triodion* se deslușesc toate dăruirile făcute odată cu înălțarea noilor pereți:

Să să știe ce au lucrat cuviosul igum[en] chir Silvestru cit au fost igumen la sfânta mănăstire Vintilă-Vodă, precum arată innainte.

Întăiu au câștigat bani de la dumnealui Ștefan biv Vel Med. de au zugrăvit sfânta besearică, au cumpărat și cărțile besearicii, anume: acest Triod rumên. scu, cu Ștrastu și Mineiu rum[ănesc] post... cu obște și un Pinticostari rum[ănesc]. Au mai câștigat de la dum. Med. Ștefăneche un Octoih de ceale mari, iar rumănesc, și trei trespapoade și doao sfeșnice mari, 2 dveri: una de basmă, alta alagea. Însă trespapoadele, sfeșnicele și dverile le-au făcut igum[enul] Silvestru. Au mai cumpărat aicea și lighean și ibric și o căldare de oc[ă] 3. Au mai făcut și poarta cea mare, au mai destupat 60 pogoane de vie în deal la Nenciul, sud. Buz., au făcut și o cărcumă la Cornete, cu pivnița de bărne. Și au scris: popa Dragomir, iconom episcopii a Buzăului, cu zisa cuviosului igum[en] chir Silvestru; care aceste scrisse le-am văzut și eu cu ochii, și sânt mărt[urii]. Av. 7, 1757.

De aici iese că vechea biserică fusese părăsită și ruinată cu totul, – poate chiar din ordinul Turcilor –, de vreme ce era nevoie să se cumpere, și așa de sărăcăcios, cele d'întăiu nevoi ale unui lăcaș bisericesc.

Pe urmașul lui Silvestru, Metodie, îl întâlnim ca martur, iscăbind tot el și pe Chivul, Gavril și Lupul, în acest act din 1766:

Adică eu Savin, dinpreună cu feçor[i] miei, anume Vasile i Miclea, dat-am zapis[ul] nostru la mâna preotului Necșul ca să fie de bună credință să-ș stăpănesca partea Fălfăcea pă jumătate, să stăpănesca părente/e Necșul cu feçor[i] lui și cu nepoș[i] lui cătu Dumnezeu ii va dăru, să stăpănesca acest[ă] moș[ie] pă jumătate, din câmpu, din siliște, din apă și de peste tot hotar[ul], cât s'au alesu partea pă jumătate, să o stăpănesca părente/e popa Necșul cu pace de cătră noi. Și, când s'au făcut acest adevărat zapis, au fost mulți omeni marturi, car[i] mai jos să vor iscăli pă anume. Și ne-am inpăcat noi de a noastră voe, nesiliț de neme, și pentru mai adăvărată credință ne am iscălit mai jos ca să să creză, și am pus și degetele în loc de pecete.

Eu Savin uncheș adeverez. Eu Vasile adeverez. Eu Mihăilă adeverez.

1766, Dechem. 20.

Și acest zapis s'au făcut înainte mea, Thud[e]-rașcu Căm., de față, și pentru credința mă am iscălit, ca să să crează.

...văt.

Eu Popa Methodie eg.
ot Vintilă-Vodă.

Radul căp. văt. (?).

Eu Gheorghe c. Behanù și eu mar.

Γεράσιμος τελαφαπίετη (sic!), μάρτυρας.

Eu Radu Tulin ot Colnici, mar.

Eu Chivul sin Nast. mart.

Eu Drăghiču Gurguiu ot Șchei, mar.

Eu Gavril sin Radul Tulin, mart.

Eu Marcul Gurguiu ot tam, mar.

Eu Șarban Gurguiu ot tam, mar.

Eu Gheorghie săpunar ot Șchei, mar.

Eu Lupul Sărbul mart.

Și am scris eu, Ion sin Radu Cațichi ot Lopătari, cu zisa lor.

Pe un *Anthologhion* de București, al Mitropolitului Grigorie, din aceeași vreme, se cetește, vădindu-se astfel numele unui al treilea conducător al mănăstirii:

Acest sfânt Minei l-am cumpărat eu care mai jos mă voi iscăli cu tl. 15, adecă cinsieprezeci, și l-am afierosit sfintei mănăstiri ce să numește Vintilă-Vodă, sud Buzău], pentru pomenire mē, iar cine il va înstreina în altă parte să fie afurisit, anathema, de Domnul Hs. și de toți sfinții, parte lui să fie într'un loc cu luda vânzătoriu, cu furj de cele sfinte. Nichifor arh[imandrit] vint[ilean].

Pe un *Octoih* de București, 1792:

Acestu Octoih rumănesc s'au dăruit la mănăstirea Vintilă-Vodă.

Partea din urmă, ruptă, e copiată pe pagina cealaltă, fără a se da restul, care, deci, nu se mai putea desluși.

Mănăstirea păstra o avere pe care însă i-o tăgăduiau, la începutul secolului al XIX-lea, moșnenii d'impjur, cum o dovedesc următoarele acte, care mi-au fost dăruite, și ele, de unul din proprietarii satului vecin.

Intăiu o plângere, din 1830, a acestor Colniceni:

Cătră prea-slăvitul Divan prea-plecată jalbă.

Jăluiesc prea-cinstitul și judecătoresc Divan pentru părintele Gherase, egumen mănăstirii Vintilă-Vodă, că, avându noi moșioară de la moși și părinți noștri aci, în hotaru moșie Colnicele, și într'această moșioară sânt și doă vaduri de moară pă apa Slănicului, un vadu să stăpânește de moșneni și un vadu să stăpânește de egumen[ul] mănăstiri, innainte vreme ducându multe judecări cu egumeni mănăstiri, umblându cu multe mijloce să ne răpească pārticica de moșie den Colnice, până la o hotārnice ce prin porungă (sic) gospor ni s'au orānduit hotārnice dumlui răposatu Slugeru Neculae Grecean[u] și, după cercetare, s'au dovedit doă codruri de moșie den Colnice călcate de igumeni și le ia venit[ul], care aceste doă codruri de locu sânt clăcași, sămāntura de po-

rumbu și levezi de fān i vadu de moară pă apa Slānicului și după un zapis de invoieală șādu toate depozalet (sic)¹ pin foe deosābitā a vātāșie plaiului până în semnele ce au pos cu petre numiții hotārneci, și berbente (sic) ne rugām slāvitului Divan să fie prea-cinstitā poruncā a ne să slobozi venit[ul] de dreptul nostru după acele doă codruri de moșie, care insuși hrisovul mănăstiri le dā afarā din ocolul moșie mănăstiri, care aratā și semne până unde are a stāpāni mănăstirea.

Și cum Duhu Sfānt va lumina prea-slāvit[ul] Divan asupra supușilor.

Prea-plecāți

Dumitrache Boescu, Sluğ[er].

Enache Meliton, Neagu Cl. (?).

Gheorghie Bobescu i Stroe Brosgoi (?).

Ionu Tulinu.

De la judecātores[cul] Divan al prințipatului Valahii.

Dumv. boerilor isprav[ni]ci ai județului veți vedea jalba ācāsta. Pentru care poruncim să cercetați și la dreptatea ce vor avea jāluitoarii să afle indetulare și să indreptați, iar, neodihnindu-sā vre o parte de acolo cu cercetarea dumv. inscrist, să-i sorociți la Divan.

830, Dechmv. 2.

Vel Logf.

Biv Vel Stolc.

Iată și răspunsul ispravnicilor:

Cātre cinst[itul] Divan Judecātoresc.

De la ispravnicatul Buzāu.

Dupā jalba ce au dat cinstitului Divan Dumitrache Buescu cu cetași lui moșneni colniceni, arātānd pentru părintele Gherasie, egum[e]n[ul] mănăstirii Vintilă-Vodă, că pă moșia ce o au ei dā la moșii și părinții lor în hotar[ul] moșii Colnicile sânt și dooā vaduri de moară pă apa Slānicului, stāpānindu-i un vad dā dānșii, și altul dā igum. mănăstirii, pentru care innainte vreme au avut multe judecări cu egumenii aceii mănăstiri, umblānd cu mijloace ca să le hrāpească partea lor dā moșie din Colnice până la hotārniciia ce prin poruncā gospor li s'au orānduit hotārnice răposat[ul] Sluğ[e]r Nicolae Grecean[u], cānd atunci prin cercetare s'au dovedit dooā codruri dā loc din Colnice călcate de igumeni cu luarea venitului, pe care codruri sânt lācūitori clācași, semānturi de porumb i livezi de fān și vad de moară pă apa Slānicului, unde după un zapis dā invoieală stau toate depoziton prin foe deosebitā a vātāșii plaiului, asupra cārii pricini făcānd cerere ca să-l dāspāgubească, ni să poruncește dā către cinst. Divan ca să cercetām și să indreptām, cinstiti porunci intocmai urmātori aflāndu-ne, am cercetat, fășā fiind amāndooā pārtile și arātāndu-ne toate sineturile, și o parte și alta, am luat în bāgere dā seamā, cetindu-le cu mare luare aminte, și să inșelege cā ar fi nāpāstuiți jāluitoarii. Deci spre descoperirea dreptului adevār, ca să lipsească prigoniirile dintre dānșii, am gāsīt cu cale ca să li se orānduiască dā către cinstitul

¹ Depositare.

Divan doi boieri hotarnici, pe care ii vor priimi și o parte și alta, să meargă la fața locului, să facă hotărnicie și să tragă cu sforire tot trupul moșii Colnicile cu acele dooă codruri dă loc, după izvod[ul] ce este tălmăcit intocmai după hrisovul sârbesc ot lt. 7151, Avgust, al Mării Sale Matei-Vodă Basarab și după un zapis dă învoială ot leat 1827, Noemv. 8, al răposatului Neofit arhimandritul cel dă atunci, fostul egumen al acei minăstiri, ce să văzu la mâinile jăluitorilor drept și adevărat, la care hotărnicie ce să va face dă către acei orânduți boeri hotarnici, ori-cătă sumă dă stânjini să vor găsi, să dea dooă părți în stăpânirea jăluitorilor și o parte în stăpânirea mănăstirii, precum li să dovedesc din sineturi că li să cuvine a avea. Și au priimit această alegere a noastră cu toată mulțumirea amândooă prigonitoarele părți, sorocindu-să a veni la cinst. Divan, iar dă cercetarea ce s'au făcut nu lipsește isprăvnicatul a o înștiința.

831, Fevr. 11.

(Dooă iscălituri.)

Iată acum și hotărnicia:

Prigonire urmându-să între noi, moșneni Colniceni, cu sfânta mănăstire Vintilă-Vodă pentru stăpânirea moșii Colnicile, ne-am giudecat înaintea cinstitului trebunal și după reorganicescul regulament, av. —, ș'au orânduît unul din boeri giudecători, d. 5. Post. Ioan Vernescu, carele venind la fața locului și citind înaintea noastră toate hărțile ce am avut amândooă părțile și deslușindu-ne dreptățile ce avem, față înaintea vechilului sfintii episcopii, Sfinția Sa părintele arhimandrit Lavrentie, și dumnealor boeri ce să vor iscăli mai jos, ne-am împăcat de a noastră bună voe și ne-am invoit ca să să sforască tot trupul moșii Colnicile și să ne deosebim stăpânirea moșii prin piietre hotare. După care a noastră invoire am rugat pă d. căpitan Stanciu Gogâlniceanu ca să ne sforască moșia și din tot trupul moșii să dea partea sfintii mănăstiri, alăturând pă lângă aceasta și partea lui Gavrilă Tulin ce o are dată danie la această sfântă mănăstire. Care boer hotarnic în ființa d. orânduîtului člen al cinst. giudecătorii d. 3. Post. Ioan Vernescu, carele după rugăciunea noastră au cercat însuși toate trăsurile moșii, au ales mai întâi partea cuvenită sfintii mănăstiri, precum și partea lui Gavrilă Tulin ce o are sfânta mănăstire de danie și au deosebit-o prin semne spre mănăstire, la care semne după mulțumirea și rugăciunea noastră au pus d. boerul

hotarnic și piietre hotare, pe care am rămas amândooă prigonitoarele părți mulțumiți și să aibă a stăpâni de acum înaintea atât sfânta mănăstire, cât și noi moșneni pe hotarile cuprinsă în cărțile de hotărnicie, făcută de dumlor cu primirea noastră, stăpânind fieșcare parte cu deplină putere toate căminurile și, livezile ce vor cădea în hotarul său, luând din livezi dijmă ca din niște clăcași ai săi, fără de a mai putea atât noi, cât și sfânta mănăstire, supt verice născocire de a mai cerca giudecata, atât pentru ocolul moșii, cât și pentru aceste hotare ce s'au pus cu primirea și mulțumirea noastră, ci să stăpânim fără de nicio clintire pîntr'aceste hotare în veci și nestrămutat. Și, spre a fi știută această hotărire și invoirea a noastră, am făcut doă asemenea înscrisuri iscălite de noi amândooă prigonitoarele părți i de vechilul sfintii episcopii și de dumlor boeri ce s'au aflat față, care în scris, spre a fi temeinic și nestrămutat, s'au adevărit de cinst. giudecătorii acestui județi Buzău.

Gherasim ig. adeverez. Lavrentie arhim., vechilul sfintei episcopii, adeverez; 833, Mart 1.

Dumitrache Buescu adeverez. Anghelu Bubocu adeverez.

Enache Meliton adeverez.

Ionu sin Sava Tulinu adeverez. Eu Neagul Chiv adeverez.

...Sluğ. mart. Supt ocărmuitor D. Păcleanu. Față fiind și eu la acest izvod, mă iscălesc de martur. Scarlat...

Și am scris eu Ștefan Petrescu, și martur.

(Întărire la Mart de Judecătorie.)

La 5 Mart, urmează hotărnicia, în care e vorba de Sărulești, moșia mănăstirii, de puțul lui Mănăilă Popescu, de Valea Popului, și de locuri ca: „într'o grădină dă porumb“, Picineaga, „o livede de pruni în poiana lui Pragă“, „coastile Slemne“, „doi copile ce s'au pus la capul aceștii moșii dă spre Picineaga“, „piatra de la Humă“, „până la piatra din mijlocul moșii un copil și de la piatra din mijlocul până la piatra din capul moșii cei spre apa Slănicului alt copil...“, fără dă a mai putea sfânta mănăstire Vintilă-Vodă de a să amesteca într'acest ocol de acum înaintea supt verice numire“ (stânjienii ei fiind aleși și „inpietriți“; întărire judecătorească la 7.)